

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Milletlerarası Özel Hukuk Final Sınavı
Çift Numaralı Öğrenciler
Cevap Anahtarı

I. Genel Prensipler – Milletlerarası Özel Hukuk – Milletlerarası Usul Hukuku

1. 5718 Sayılı MÖHUK m. 40, milletlerarası yetki konusunda genel bir kural getirmiştir. Bu kural gereği, iç hukukta yetkili bir mahkemenin bulunması halinde bu mahkeme aynı zamanda yabancılik unsuru taşıyan uyuşmazlıklar bakımından milletlerarası yetkiye de haiz olmaktadır. Madde hükmünün öngördüğü esas Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisinin iç hukuktaki yer itibariyle yetki kurallarına bağlanmasıdır. Bu genel prensibin yanında işin niteliği göz önünde tutularak, belirli konular için ayrıca milletlerarası yetki kuralları da getirilmiştir. Bunlardan birisi de, m. 44'teki iş sözleşmesi ve iş ilişkisi davalarındaki yetki kurallarıdır. MÖHUK m. 44, iş sözleşmesinde zayıf taraf olan işçinin milletlerarası usul hukukunda korunmasını sağlamak amacıyla özel olarak getirilen bir hükümdür. Bu amaçla bireysel iş sözleşmeleri ve iş ilişkisinden doğan davalarda genel olarak “işçinin işini mutaden yaptığı iş yerinin bulunduğu yer mahkemesi” milletlerarası yetkili mahkeme olarak kabul edilmiştir. Zayıf konumda olan işçinin korunmasını esas alan anlayış içerisinde, işçinin işveren aleyhine açacağı davalarda ise işçiye, davasını tespit edilen üç mahkemeden birinde açabilmesi için seçimlik hak tanınmıştır. İşçi kendi lehine olarak; a) işverenin yerleşim yeri mahkemesi, b) kendi yerleşim yeri mahkemesi veya c) kendi mutad meskeni mahkemelerinden herhangi birinde işverene karşı dava açabilecektir. Olayımızda davacı Burak düzenli olarak açık denizlerde çalışmakta olduğundan işini mutaden yaptığı iş yeri mahkemesi belirlenememektedir. Ancak davacı Burak kendi yerleşim yeri veya mutad meskeni Türkiye’de ise burada dava açabilecektir. Ayrıca işveren davalı F1 Denizcilik Şirketi’nin yerleşim yerinin Türkiye’de bulunması durumunda da Türk mahkemelerinin bu dava bakımından milletlerarası yetkisi bulunacaktır (TMK m. 51 uyarınca, tüzel kişi için işlerinin yönetildiği yer yerleşim yeri sayılacaktır).

Olayda davalı F1 denizcilik şirketi, davacı ile akdedilen iş sözleşmesinde uyuşmazlıkların çözümü için Londra mahkemelerinin yetkili kılındığını belirterek Türk mahkemelerinin yetkisine itiraz etmiştir. Bu itiraz yerinde değildir, çünkü zayıf konumda olduğu kabul edilen işçiyi korumak amacıyla olan 5718 sayılı MÖHUK, yetki anlaşmasına ilişkin 47. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen hükümlerle, iş sözleşmelerinden doğan ihtilaflarda 44. maddeye göre belirlenen Türk mahkemesinin yetkisinin, bu konuda yetki sözleşmesi yapılarak bertaraf edilemeyeceği esasını kabul etmiştir. 47/2’nin amacı, taraflarca yapılan yetki anlaşmasını geçersiz kılmak değildir. Burada amaç, zayıf konumdaki işçinin korunması amacıyla getirilen 44. maddeye göre yetkili Türk mahkemelerinin yetkisinin taraflarca yapılacak yetki sözleşmesi ile bertaraf edilmesini önlemektir. **(9 puan)**

2. Davacı Burak'ın Londra'da bir devlet mahkemesinden aldığı sağlık raporu, yabancı devlet makamlarından sadır bir resmi belge niteliğindedir. Yabancı devlet makamlarınca hazırlanan resmi belgeler, usulüne uygun düzenlendikleri hususunda, belgenin verildiği devletin yetkili makamı veya o ülkedeki Türk konsolosu tarafından onaylandıkları takdirde, Türkiye'de resmi senet kimliğini taşırlar (HMK m. 224). HMK m. 224/2, Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası sözleşmelerin resmi belgelerin tasdiki ile ilgili hükümlerinin saklı olduğunu belirtmiştir. Olayımız bakımından "Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Hakkındaki 1961 tarihli Lahey Sözleşmesi" önem taşımaktadır. Bu Sözleşme, yabancı resmi belgelerin konsolosluklarca onaylanması mecburiyetini kaldırmıştır. Bunun yerine daha az zaman alan ve daha kolay olan, belgeyi düzenleyen resmi makam tarafından verilecek tasdik şerhi; "Apostille" sistemini kabul etmiştir. Olayda belgenin alındığı devlet olan İngiltere bu Sözleşme'ye tarafsa, Burak'ın belgenin verildiği resmi makamdan "Apostille" şerhi alması yeterli olacaktır. İsterse HMK m. 224'e göre konsolosluk onayı ile de sağlık raporuna Türk mahkemelerinde etki tanınabilecektir. (9 puan)
3. Davacı Burak'ın, uğradığı zararların tazmini amacıyla davalı F1 Denizcilik Şirketine karşı Londra'da açtığı dava sonucunda verilen kararın niteliği sorumuz bakımından önem taşımaktadır. Mahkemenin taraflardan birine bir şey verme, yapma veya vermeme konusunda belirli bir edime mahkum ettiği kararlar eda kararlarıdır. Bu kararlar hem kesin hüküm niteliğini hem de icra kabiliyetini beraber taşımaktadır. Hem kesin hüküm niteliğini hem de icra kabiliyetini birlikte taşıyan yabancı kararların Türkiye'de etki doğurabilmesi için "tenfiz" edilmesi gerekmektedir. Tenfiz, bir yabancı mahkeme kararının sahip olduğu kesin hüküm kuvvetinin sonucu olarak maddi icra muamelelerini gerekli kılan kamu gücünü harekete geçiren vafidir. İcra kabiliyeti bulunmayan tespit ve yenilik doğurucu kararların ise tanınması yeterlidir.

Bir yabancı kararın tenfizi için, bu kararın yabancı bir mahkemeden hukuk davalarına ilişkin olarak verilmesi ve yabancı devlet kanunlarına göre kesinleşmiş olması gerekmektedir (MÖHUK m. 50). Bu şartlara ek olarak, MÖHUK m. 54 gereğince, Türkiye ile ilamın verildiği devlet arasında karşılıklılık esasına dayanan bir anlaşma yahut o devlette Türk mahkemelerinden verilmiş ilamların tenfizini mümkün kılan bir kanun hükmü veya fiili uygulama bulunmalı; ilam Türk mahkemelerinin münhasır yetkisine girmeyen bir konuda verilmiş olmalı veya davalının itiraz etmesi şartıyla ilam, davanın tarafları veya konusu ile gerçek bir ilişkisi bulunmadığı halde kendisine yetki tanıyan bir devlet mahkemesince verilmiş olmamalı; hüküm kamu düzenine açıkça aykırı olmamalı ve yabancı devlet kanunları uyarınca, kendisine karşı tenfiz istenen kişi mahkemeye usulüne uygun bir şekilde çağrılmamış veya mahkemede temsil edilmemiş yahut kanunlara aykırı şekilde gıyabında hüküm verilmiş olmamalı ve bu kişi bu hususlardan birine dayanarak tenfiz istemine karşı Türk mahkemesine itiraz etmemiş olmalıdır. Olayımızda ilam bu şartları taşıyorsa Türk mahkemesince tenfizine karar verilecektir.

Olayda Londra mahkemesinde dava açan tarafın F1 Denizcilik Şirketi olduğu varsayımında, “Türk mahkemelerinin münhasır yetkisine girmeme” tenfiz şartı bakımından sorun doğabilecektir. MÖHUK m. 47/2 uyarınca, MÖHUK m. 44, 45 ve 46’daki Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi, zayıf taraf olan işçi, tüketici ve sigortalının korunması ile sınırlı bir “münhasır yetki” niteliğindedir. Bu münhasır yetkinin niteliğinin, işçiyi koruma amacıyla sınırlı olması nedeniyle, davalı olan işçi aleyhine yabancı mahkemelerce verilen kararların Türkiye’de tanınması ve tenfizi mümkün değildir. Ancak eğer işverenin işçiye karşı açtığı davada işçi lehine hüküm tesis edildiyse, bu yabancı mahkeme ilamının Türkiye’de tenfizine bir engel bulunmamaktadır. Dolayısıyla olayımızda işveren F1 Denizcilik Şirketi’nin Londra mahkemelerinden aldığı karar işçi aleyhine ise Türk mahkemelerinde tenfizi mümkün olmayacak, ancak işçi lehine ise tenfiz edilebilecektir. **(10 puan)**

4. Türk mahkemesi işverenin özen yükümlülüğüne aykırı davranması sebebiyle meydana gelen iş kazasında Burak’ın uğradığı zararlar için açtığı tazminat davasında hâkim iş sözleşmesine uygulanacak hukuku tespit edecektir. Çünkü iş sözleşmesine uygulanacak hukuk; akdin ifası, ifanın yapılmaması, ayıplı ifa, borcu ortadan kaldıran nedenler, yorum, irade sakatlıkları, fesih, sona erme sebepleri ve sonuçlarını da kapsamaktadır. Bu durumda MÖHUK m. 27’de iş sözleşmelerine uygulanacak hukuk için özel olarak getirilen hükme bakılması gerekmektedir.

MÖHUK m. 27’nin ilk fıkrası, iş sözleşmelerinde hukuk seçimini düzenlemektedir. Buna göre, iş sözleşmesinin tarafları aralarındaki sözleşmeye uygulanmak üzere diledikleri devletin hukukunu seçebileceklerdir. Ancak bu seçilen hukuk, işçinin mutad iş yeri hukukunun işçiyi koruyan kamu hukukuna ilişkin hükümlerine göre işçiyi daha az koruyan yani işçi aleyhinde hükümler taşımayacaktır. Dolayısıyla mutad iş yeri hukukunun işçiyi koruyan kamu hukukuna ilişkin hükümleri hukuk seçiminde asgari sınırı teşkil edecektir. Seçilen hukukun hükümleri işçiyi, mutad iş yeri hukukunun hükümlerinden daha iyi koruduğu ölçüde geçerli sayılacaktır. Aksi takdirde tarafların seçtikleri hukuk geçersiz olacak ve objektif bağlama kuralı sözleşmeye uygulanacaktır. Olayda hukuk seçimi yapıp yapılmadığına ilişkin açık bir bilgi bulunmamaktadır. Bu nedenle iş sözleşmelerine uygulanacak objektif bağlama kuralını düzenleyen MÖHUK m. 27/2 ve 3. fıkrasına bakmamız gerekmektedir. 2. fıkraya göre, tarafların hukuk seçiminde bulunmamaları halinde sözleşmeye uygulanacak hukuk, işçinin işini mutad olarak yaptığı iş yeri hukukudur. İşçinin işini geçici olarak başka bir ülkede yapması halinde, bu iş yeri mutad iş yeri olarak kabul edilmez. MÖHUK m. 27/3’e göre ise, işçinin işini mutad olarak belirli bir ülkede yapmayıp işinin niteliği gereği devamlı olarak birden fazla ülkede yapması halinde ise, iş sözleşmelerine uygulanacak hukuk, işverenin esas iş yerinin bulunduğu ülke hukukudur. MÖHUK m. 27/4’te ise bir istisna kuralı getirmiştir. Eğer iş sözleşmesiyle daha sıkı ilişkili bir hukuk bulunuyorsa bu hukuk uygulanabilir. Olayda davacı Burak işinin niteliği gereği devamlı olarak açık denizlerde taşımacılık yapan gemilerde çalışmaktadır. Dolayısıyla Türk mahkemesi, MÖHUK m. 27/3 gereğince, davalı F1 Denizcilik Şirketi’nin esas iş yeri hukukuna göre tazminat talebini karara

bağlayacaktır. Daha sıkı ilişkili bir hukuk varsa bunu da uygulayabilecektir. Burada hâkime takdir hakkı verilmiştir. **(9 puan)**

5. İş sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin düzenlemeler, devletin sosyal ve ekonomik politikaları doğrultusunda, kamu menfaati ağırlıklı olarak getirilen hukuk normlarıdır. Bu hukuk normları “doğrudan uygulanan kurallar” olarak değerlendirilmektedir. Hâkim sözleşmeden doğan bir ihtilaf karşısında, kendi hukukunun doğrudan uygulanan kurallarını şüphesiz uygulayacaktır. Aynı şekilde, ihtilafın esası hakkında yetkili olan hukukun doğrudan uygulanan kuralları da hâkim tarafından uygulanacaktır. Ancak mahkemenin, kendi hukuku ile sözleşmeye uygulanacak hukukun dışında 3. bir devletin doğrudan uygulanan kurallarını dikkate alıp almayacağı meselesi devletler özel hukuku bakımından tartışılan konulardan biri olmuştur. MÖHUK m. 31’de bu konuya ilişkin düzenleme getirilmiştir. Buna göre, sözleşmeden doğan ilişkinin tabi olduğu hukuk uygulanırken, sözleşmeyle sıkı ilişkili olduğu takdirde üçüncü bir devletin hukukunun doğrudan uygulanan kurallarına etki tanınabilir. Söz konusu kurallara etki tanımak ve uygulayıp uygulamamak konusunda bu kuralların amacı, niteliği, muhtevası ve sonuçları dikkate alınır. Olayımızda Panama devletinin sözleşmeye uygulanacak hukuk dışında üçüncü bir devlet olması ihtimalinde, Panama hukuku sözleşme ile sıkı ilişkili bir hukuk ise hâkim bu hukukun düzenlemelerini dikkate alabilecektir. **(5 puan)**
6. 5718 sayılı MÖHUK m. 8 uyarınca, zamanaşımı, hukuki işlem ve ilişkinin esasına uygulanan hukuka tabidir. Dolayısıyla hâkim, davalı F1 Denizciliğin davada zamanaşımı süresinin dolduğu iddiasını, iş sözleşmesine uygulanan hukuka göre değerlendirecektir. **(5 puan)**
7. Bir sözleşme ilişkisi kapsamında doğan hasar ve intikali, sözleşmenin tabi olduğu hukuka göre tayin edilecektir. Söz konusu sözleşme, donatan F2 Holding’e ait beşeri tıbbi ürünlerinin taşınması hakkındadır. Taşıyıcı F1 Denizcilik bu malların taşınmasını üstlenmiştir. MÖHUK m. 29’da, eşyanın taşınmasına ilişkin sözleşmelere uygulanacak hukuku düzenleyen özel bir düzenleme yer almaktadır. Maddeye göre, öncelikle eşyanın taşınmasına ilişkin sözleşmeler tarafların seçtikleri hukuka tabidir. Taraflar hukuk seçimi yapmamış ise, sözleşmenin kuruluşu sırasında taşıyıcının esas iş yerinin bulunduğu ülke aynı zamanda yüklemenin veya boşaltmanın yapıldığı ülke veya gönderenin esas iş yerinin bulunduğu ülke ise, bu ülkenin sözleşme ile sıkı ilişkili olduğu kabul edilir ve sözleşmeye bu ülkenin hukuku uygulanır. Tek seferlik charter sözleşmeleri ve esas konusu eşya taşıma olan diğer sözleşmeler de bu hukuka tabidir. Ancak halin bütün şartlarına göre sözleşmeyle daha sıkı ilişkili bir hukukun bulunması halinde sözleşmeye bu hukuk uygulanır. Olayımızda malların yükleme yeri bellidir. Mallar İngiltere/Liverpool’da gemiye yüklenmiştir. Eğer bu yükleme yeri taşıyıcı F1 Denizcilik’in esas iş yeri ile aynıysa İngiliz hukuku uygulanacaktır. Aynı değilse boşaltmanın yapıldığı yer ile gönderenin esas iş yerinin bulunduğu yerin tespiti yapılmalıdır. Taşıyıcının esas iş yeri bu hukuklardan biriyle aynıysa bu hukuk, eşya taşıma sözleşmesine uygulanacaktır. Şayet taşıma akdi madde kapsamına girmiyor ise

MÖHUK 24'e göre belirlenecek yetkili hukuk aynı zamanda hasar sorumluluğu hakkında da söz sahibi olacaktır. (9 puan)

8. Olayımızda, hasara uğrayan beşeri tıbbi ürünlerin daha fazla hasara uğramaması için uygun koşullarda saklanmasına yönelik Liverpool'da birtakım tedbirler alınmıştır. Bu tedbirler ifa sırasında ortaya çıkan pratik zaruretlere dolayısıyla, malların korunması ve gözetimi amacıyla alınmıştır. MÖHUK m. 33'te ifa sırasında gerçekleştirilen fiil ve işlemlere ilişkin özel bir düzenleme getirilmiştir. Maddeye göre, ifa sırasında gerçekleştirilen fiil ve işlemler ile malların korunmasına yönelik tedbirler konusunda bu işlem veya fiillerin yapıldığı veya tedbirin alındığı ülke hukuku dikkate alınır. Bu düzenleme genel anlamda sözleşme statüsünü bertaraf eden bir zorunluluk olarak öngörülmemiş, sadece uygulanacak hukuk ile tedbirlerin fiilen alındığı ülke hukuku arasındaki muhtemel çelişkilerin giderilmesi için hâkim tarafından dikkate alınması gerekliliği düzenlenmiştir. Olayımızda alınan tedbirler bakımından esas olarak sözleşme statüsü yetkili olmakla beraber, hâkim tedbirlerin alındığı yer hukuku olan İngiltere hukukunu da burada dikkate alacaktır. (5 puan)
9. HMK m. 390'a göre, ihtiyati tedbir, dava açılmadan önce, esas hakkında görevli ve yetkili mahkemeden; dava açıldıktan sonra ise ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilir. HMK ile ihtiyati tedbirin talep edilebileceği mahkemeler bakımından Mülga HUMK'ta bulunmayan bir sınırlama getirilmiştir. HMK m. 390'a göre, esas dava bakımından Türk mahkemelerinin yerel yetkisinin veya milletlerarası yetkisinin bulunmadığı davalarda Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı vermesi mümkün değildir. Ancak bu hüküm, MÖHUK m. 47 uyarınca yabancı bir devlet mahkemesinin yetki sözleşmesi ile yetkilendirildiği uyuşmazlıklarda, yetki sözleşmesi ile münhasır yetki kazanan yabancı mahkeme dışında Türkiye'de hiçbir mahkemenin münhasır yetkili yabancı mahkemede açılacak veya hâlihazırda açılmış olan dava ile ilgili ihtiyati tedbir kararı verme konusunda yetkiye sahip olmadığı şeklinde anlaşılabilir. HMK'da düzenlenen ihtiyati tedbir kararlarının düzenleniş amacı, gerek yerel gerek milletlerarası nitelikteki davalarda alacaklıyı korumak ve dava açılmadan veya dava esnasında, ihtilaf konusu mal veya paranın borçlu tarafından kaçırılması sonucunda alacaklının uğraması muhtemel olan zararlarının önlenmesidir. İhtiyati tedbir kararlarının, HMK'ya konuluş amacı ve hukuki fonksiyonu, taraflar arasındaki uyuşmazlığın yurt içinde veya yurt dışında çözümlenmesi bakımından bir fark taşımamaktadır. İhtiyati tedbir kararlarını düzenleyen hükümlerin amacı bu iken HMK'nın getirdiği hükümlerle alacaklının, MÖHUK m. 47'nin kendisine verdiği hakkı kullanması ve yabancı devlet mahkemesini yetkilendirmesi sonucunda, Türk mahkemelerinin ihtiyati tedbir korumasından çıkarıldığını düşünmek hukuken mümkün değildir. Yukarıda izah edilen nedenlerle doktrinde, HMK m. 390. madde hükmünün, sadece ülke içi davalar bakımından uygulanması ve yetki sözleşmesi ile yabancı bir devlet mahkemesinin yetkilendirildiği ve böylece Türk mahkemelerinin yetkisinin kalktığı davalar bakımından, alacaklının gerek dava açılmadan gerek dava açıldıktan sonra Türk mahkemelerinden ihtiyati tedbir alabileceği şeklindeki eskiden

beri var olan uygulamanın devam etmesi ve HMK m. 390 hükmünün, HUMK'un hükümleri benzeri değiştirilmesi savunulmaktadır. (9 puan)

II. Vatandaşlık Hukuku

10. Evlat edinme, evlat edinilen ile evlat edinen kişiler arasındaki soybağının kan bağı esasına dayanmaksızın mahkeme kararıyla kurulmasını sağlayan alternatif bir hukuk yoludur. Olayımızda Maria Ankara 4. Aile Mahkemesinin 18.06.2013 tarihli kararıyla evlat edinilmiş; daha sonrasında 29.11.2013 tarihinde Türk vatandaşlığına alınmak üzere başvuruda bulunmuştur.

29.05.2009 tarih ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun ("TVK") 17. maddesi uyarınca; bir Türk vatandaşı tarafından evlat edinilen ergin olmayan kişi, milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla karar tarihinden itibaren Türk vatandaşlığını kazanabilmektedir. Bu şekilde kazanılan Türk vatandaşlığı yetkili makam kararıyla sonradan kazanılan vatandaşlık niteliğindedir. İdarenin takdir hakkı bulunmaktadır. Buna ilaveten Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 32. maddesi uyarınca evlat edinilenin Türk vatandaşlığını kazanmasından sonra evlatlık ilişkisinin herhangi bir şekilde son bulması halinde evlat edinilenin Türk vatandaşlığını muhafaza edileceği düzenlenmiştir. Evlat edinme yoluyla vatandaşlığın kazanılması için İçişleri Bakanlığı'na başvuruda bulunulması gerekmektedir.

Olayımızda evlat edinme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunan Maria'nın 1971 doğumlu olduğu bilgisi verilmiştir. Verilen bu bilgi ışığında Maria'nın evlat edinme yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılması bakımından ergin olmama şartını taşımadığı görülmektedir. Bu nedenle Maria'nın başvurusunun idarece reddedilmesi hukuka uygun niteliktedir. (7 Puan)

11. Sefa Y., Maria'nın Türk vatandaşlığına alınmaması nedeniyle kendi iradesiyle Türk vatandaşlığından ayrılmak istemektedir. Bu noktada Türk vatandaşlığından çıkma yoluyla Türk vatandaşlığının kaybı söz konusu olacaktır. Türk vatandaşlığından çıkma talebinin Türk İdaresi tarafından kabul edilerek çıkma talep eden kişiye izin verilmesi gerekmektedir. TVK'nın 25. maddesi uyarınca Türk vatandaşlığından çıkmak için izin isteyen kişinin;

- i. ergin ve ayırt etme gücüne sahip olması,
- ii. yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanmış veya kazanacağına ilişkin inandırıcı belirtilere sahip olması,
- iii. herhangi bir suç veya askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerden olmaması,
- iv. hakkında herhangi bir mali ve cezai tahdit bulunmaması,

halinde söz konusu kişiye İçişleri Bakanlığı tarafından çıkma izni veya çıkma belgesi verilmektedir.

TVK'nın 27. maddesi uyarınca çıkma belgesinin teslimi ile Türk vatandaşlığı kaybedilmekte ve Türk vatandaşlığını kaybeden kişinin nüfus aile kütüğü kapatılarak kayıp tarihinden itibaren yabancı statüsüne tabi olmaktadır. Eşin çıkma izni olarak Türk vatandaşlığını kaybetmesi kişiye etki etmemekte; çocuk bakımından ise her iki eşin birlikte talep etmesi veya eşlerden birinin talebine diğer eşin muvafakat vermesi veya muvafakat verilmemesi halinde hâkim kararı ile çocuğun Türk vatandaşlığını kaybetmesi mümkün olmaktadır. Vatandaşlığın kaybı halinde çocuğun vatansız kalacak olmaması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilenlerin yanı sıra çıkma hakkının kullanılması sonucunda Türk vatandaşlığını kaybeden kimselerin doğum yoluyla Türk vatandaşlığını kazanmış olmaları halinde; TVK'nın 28. maddesi uyarınca kendileri ve üçüncü dereceye kadar altsoyları milli güvenlik ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan belirli istisnalar haricinde aynen yararlanmaya devam edeceklerdir. Çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden doğum yoluyla Türk vatandaşlığını kazanan kimseler yaygın olarak '*mavi kartlılar*' olarak anılmaktadır. Türk vatandaşlarına tanınan hakları kullanacak olmalarının yanı sıra TVK'nın 28. maddesinde bu kişilerin; seçme ve seçilme, muafin araç veya ev eşyası ithal etme hakları ile askerlik hizmeti yapma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Buna ilaveten bu kişiler ancak kamu kurum ve kuruluşlarında işçi, personel veya geçici işçi olarak çalışabilmekte; ancak bir kadroya dayalı ve kamu hukuku rejimine tabi olarak asli ve sürekli kamu hizmeti görevlerinde bulunmamaktadır. Bakanlar Kurulu üçüncü dereceden itibaren hangi dereceye kadar olan altsoyların bu maddede tanınan haklardan faydalanabileceğini belirleyebilmektedir. **(8 Puan)**

III. Yabancılar Hukuku

12.4.4.2013 tarih ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun ("YUKK") 57. maddesinin 2. fıkrasında hakkında sınır dışı etme kararı verilmiş yabancılardan; (i) kaçma ve kaybolma riski bulunan, (ii) Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, (iii) sahte ya da asılsız belge kullanan, (iv) kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, (v) kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınacağı ve hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılardan 48 saat içinde yakalamayı yapan kolluk birimince geri gönderme merkezlerine götürüleceği düzenlenmiştir. Yine YUKK'un 57. maddesinin 3. fıkrasında geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresinin 6 ayı geçemeyeceği; sınır dışı edilecek yabancının işbirliği yapmaması, ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemiş olması halinde en fazla altı ay daha uzatılabileceği düzenlenmiştir. Aynı maddenin devam eden fıkralarında; (i) idari gözetimin devamının gerekliliğinin her ay valilik tarafından değerlendirileceği, idari gözetimin gerekli olmadığı hallerde derhal sonlandırılacağı, belirli bir adreste ikamet etme veya belirlenecek şekil ve sürelerde bildirimde bulunma gibi idari yükümlülükler getirilebileceği, (ii) idari gözetim kararının, idari gözetim süresinin uzatılmasının ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirmelerin sonuçlarının yabancıya ya da yasal temsilcisi veya

avukatına tebliğ edileceği ve avukatla temsil edilmeyen yabancıların söz konusu kararın sonucu, itiraz usulleri hakkında bilgilendirileceği, (iii) hakkında idari gözetim altına alınan kişilerin veya yasal temsilcisi ya da avukatının bu karara karşı sulh ceza hâkimine başvurabileceği, yapılacak başvurunun idari gözetimi durdurmayacağı, sulh ceza hâkiminin söz konusu incelemeyi 5 gün içinde sonuçlandıracağı, idari gözetim altına alınan veya yasal temsilcisi ya da avukatının idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabileceği düzenlenmiştir.

Yukarıdakilere ilave olarak Yönetmelik'in 59. maddesinin 7. fıkrası uyarınca, idari gözetim için öngörülen sürelerde sınır dışı etme işlemleri gerçekleştirilmeyen yabancıların idari gözetimlerinin belirli idari yükümlülükler getirilerek derhal sonuçlandırılacağı düzenlenmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin 11.11.2015 tarih ve 2014/13044 numaralı kararında, başvurunun Geri Gönderme Merkezi'ndeki idari gözetim kararı bakımından iddialarını incelenerek; (i) kişinin gözetim altında tutulduğu yerin koşullarının insan haysiyeti ile bağdaşmayan düzeyde olduğunu ve Anayasa'nın 17. ve 40. maddelerini ihlal eder nitelikte olduğu, (ii) Anayasa'nın 19. maddesi uyarınca herkesin kişi hürriyeti ve güvenliğine sahip olmasının yanı sıra aynı maddenin 3. fıkrasında sınır dışı etme halinin bir istisna olarak düzenlendiği belirtilmiş olup yine de bu istisnai yolun kullanılmasının hukuka uygun ve keyfi muamele teşkil etmeyecek nitelikte olması gerektiği, (iii) başvurucuya idari gözetim altında tutulma sebebine ilişkin bildirim yapılmadığı, kararın devamını gerektiren koşulların aylık olarak Valilik tarafından incelenmediği yahut bir inceleme yapılmışsa da başvurucuya veya avukatına bildirilmediği, 6 aylık idari gözetim süresinin aşıldığı, (iv) Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvurunun geçici koruma statüsüne tabi olması sebebiyle sınır dışı edilemeyecek olması sebebiyle verilen salıverilme talimatına rağmen Sulh Ceza Hâkimliği tarafından idari gözetim kararı verildiği belirtilerek idari gözetim kararının hukuki dayanaktan yoksun olduğu yönünde hüküm kurulmuştur. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi idari gözetim kararının YUKK'ta öngörülen usule uymadığı ve yerindelik bakımından hukuki dayanaktan yoksun olduğu gerekçeleriyle idari gözetim kararına yönelik itirazı kabul etmiştir. (15 Puan)